

- Štvrtročník Transparency International Slovensko
- Vydané s podporou Enel – Slovenské elektrárne

Chýba nám šľachta

Na chvíľu sa zdalo, že si český vicepremiér Jiří Čunek bude mŕť vydychnuť. Pred pár týždňami prokurátor zastavil vyšetrovanie polmiliónového úplatku, ktorý mal prijať ešte ako primátor Všetina. Na Slovensku by už pravdepodobne mohol pokojne dýchať. Čunek však žije v Čechách a asi aj preto sa musí ďalej triasť o svoju budúcnosť. A nielen on. Okolnosti zastavenia vyšetrovania označila bývalá česká najvyššia prokurátorka a terajšia poslankyňa za ČSSD Mária Benešová za hru zákulisnej súdnej mafie. Nasledovala žaloba súčasnej najvyššej prokurátorky a ďalších šiestich vysokých predstaviteľov českej justície, ktorí od politicky požadujú ospravedlnenie sa za jej výroky. Sami si však pod sebou podpísali konár - počas práve prebiehajúceho súdneho konania, v ktorom chceli očistiť svoje meno, totiž vypovedala prokurátorka, ktorej v minulosti odobrili kauzu Čunek. Hovorila o tom, ako jej sudca českého najvyššieho súdu spolu s poradcom vlády naznačovali, aby upustila od stíhania viceprimátora. Kauza Čunkovej údajnej úplatnosti však pokračuje aj v inej rovine. Jeho kolega vo vláde Karel Schwarzenberg si najal renomovanú americkú detektívnu kanceláriu, aby preskúmala pôvod peňazí na účtoch rodiny Čunkovcov.

Škoda, že v slovenskej vláde chýba šľachtič. Ukazuje to aj kauza výstavby bytov na košíckom sídlisku Dargovských hrdinov, ktorej hlavní aktéri práve stoja pred súdom. Niekoľko desiatok miliónov korún pochádzajúcich zo štátnych peňazí bolo vyfakturovaných, no reálne nepreinvestovaných. Jeden z aktérov, exstarosta Ladislav Lumtzer, ktorý bločky podpisoval, sa pred mužmi v talároch kajaľ a ľutoval, čo urobil. Druhý, Maroš Merjavý, bývalý štatutár súkromnej firmy, ktorá mala byť stavať, zas hovoril o miliónoch tečúcich do Bratislavy. Niektoré vraj mali smerovať na reklamnú kampaň pre SDKÚ, iné na úplatky pre policajtov, ďalšie pre poslanca Láďu Nagya z SMK za vybavenie dotácie zo štátneho fondu rozvoja bývania, ktorý patril pod ministra výstavby z tejto strany. Pred špeciálnym súdom stojí aj bývalý viceprimátor Košíc Eugen Čuňo. Za to, že údajne žiadal niekoľkomiliónový úplatok od Maroša Merjavého za vybavenie štátnej dotácie, z ktorej sa mala financovať výstavba bytov. Indicií o tom, že košícká aféra siahla až do najvyšších bratislavských štátnych a stranických kruhov je teda viac ako dost. No zdá sa, že nie je záujem skúmať tieto stopy. A to ani zo strany politikov opozície, ktorí len cudne zmlika a dištancovali sa od svojich stranických kolegov. Škoda pre Slovensko, že vo vláde nie je žiaden šľachtič podobný Schwarzenbergovi, ktorý by mal záujem preskúmať pozadie celého príbehu.

Branislav Sobinkovič
reportér týždenníka TREND

Za peniaze sa lobuje aj u politických súperov

(SME, 22. 4. 2008)

„Berte to ako bežnú prax. Vždy sa to dialo a bude diať.“ hovorí bývalý minister hospodárstva za ANO Pavol Rusko o situáciách, keď poslanci niečo vybavujú pre seba či svoju obec. Na túto prax upozornil Béla Bugár z SMK pri kritike predsedu SMK Pála Csákyho. „Aj teraz veľa opozičníkov chodí za ministrami a potrebuje

pomoc pre svoju dedinu, mesto, nadáciu. To je v poriadku. Nerobí sa to však pred inými.“ povedal o Csákyho žiadosti o dotáciu pre vydavateľstvo Madách. Stranícke tričko vždy nerozhoduje. Poslanec má väčšiu možnosť stretnúť sa s ministrom či iným zodpovedným a dosiahnuť, čo potrebuje. Ján Pataky, poslanec SDKÚ a bývalý starosta Hertníka,

hovorí, že koalíčný poslanec nemá problém stretnúť sa s ministrom. Koalíční poslanci mali podľa neho rovnaké pravidlá ako opoziční. „Možno bolo trochu menej pre opozíciu a trochu viacej pre koalíciu.“ Nenárokovateľné dotácie môžu byť pre obce významným príjmom. Ročne ide takmer o 10 miliárd korún a viac ako 30 programov. ◆

Štát kupuje nové autá, ujde sa aj Čičovi

(PRAVDA, 14. 5. 2008)

Na novom Audi A6 za viac ako 1,7 milióna sa bude zakrátko vozíť prezidentský kancelár Milan Čič. Vedúci kancelárie prezidenta používa sedemročný mercedes, preto podľa prezidentovho hovorca Marka Trubača

nové auto potrebuje. Za Audi A6 Business 3,0 TDI quattro tiptronic zaplatí kancelária 1 743 529 korún. Prezidentský palác ho kúpil cez ministerstvo vnútra, ktoré má s dodávateľom výhodnú rámcovú zmluvu. Účet za tridsať Audi A6 pre ďalších vysokopo-

stavených štátnych úradníkov, ktoré vyberalo ministerstvo financií, bude 55 335 000 korún, cena jedného je tak v priemere 1 844 500. Obe ministerstvá nakúpili autá od jediného dodávateľa, ktorý sa prihlásil do súťaže. Išlo o verejné obstarávanie v rámci centrálného verejného obstarávania. ◆

Somotor bude fungovať so sporným zastupiteľstvom

(KORZÁR, 22. 5. 2008)

So sporne ustanovenými náhradníkmi poslancov bude fungovať obec Somotor (okr. Trebišov). Rozhodla tak starostka Silvia Stropkayová (Smer), hoci nedávno uviedla, že sa do vyriešenia sporu zdrží ďalších krokov. Starostka trvá na tom, že piatim poslancom mandáty zanikli zákonne. Čakanie na verdikty súdov podľa nej môže trvať

prídlho. Napätie medzi poslancami a starostkou trvá už od roku 2006. Nezhody a podozrenia voči nej vyvrcholili referendum za jej odvolanie, ktoré sa konalo 19. apríla. Bolo vyhlásené za neplatné, lebo nehlasovala nadpolovičná väčšina voličov. Šesť dní po referende starostka oznámila piatim poslancom zánik mandátov. Vychádzala z toho, že v minulosti robili pre

obec. Podľa nej sa tým stali zamestnancami obce, čo je nezlučiteľné s funkciou poslancu. Zánik mandátu dokonca oznámila aj poslancovi, ktorý bol členom referendovej komisie. Listy preskúmal kontrolór obce Arpád Majoroš, ktorý zánik mandátov považuje za nezákonný a neplatný. Podobný názor má ministerstvo vnútra, ktoré poslanci žiadali o preskúmanie. ◆

Pri majetku župy nerozhodne cena ale poslanci

(PRAVDA, 31. 5. 2008)

Pozemky a budovy po zrušení stredných odborných učilištiach v Šamoríne, Piešťanoch, Zemianskych Sadoch, nemocničnú ubytovňu v Galante, bývalý hotel v Senici a ďalší majetok v hodnote viac ako pol miliár-

dy korún bude Trnavský samosprávny kraj predávať verejným ponukovým konaním. „Pri verejnej obchodnej súťaži by sme museli majetok predať víťazovi, pri ponukovom konaní nemusíme. Predaj sa bude končiť rozhodnutím zastupiteľstva,“ vysve-

til poslancom predseda krajskej samosprávy Tibor Mikuš. Poslanci môžu teda nehnuteľnosť predať ktorémukoľvek zo záujemcov bez ohľadu na to, akú cenu ponúkne. Doterajšie materiály o predaji majetku hovorili vždy o verejnej súťaži. ◆

Aktivity TIS

- Začiatkom apríla 2008 TIS zverejnila správu z monitoringu radničných období v SR.

- 17. apríla TIS v spolupráci v Inštitútom pre dobre spravovanú spoločnosť usporiadala tlačovú besedu, ktorá bola venovaná prezentácii správy o hodnotení výročných správ o činnosti verejných vysokých škôl v SR.

- Na pôde TIS sa 14. mája 2008 uskutočnila diskusia so spoluzakladateľom medzinárodnej Transparency International a protikorupčným reformátorom Ronaldom MacLeanom-Abaroa.

- V dňoch 15. – 17. mája 2008 sa v Bratislave uskutočnila 16. ročná konferencia Sieť inštitúcií a škôl verejnej správy v strednej a východnej Európe (NISPAce). V rámci nej TIS spolu s Ústavom verejnej politiky FSEV UK zorganizovala pracovnú skupinu *Public Sector Transparency*.

- V priebehu apríla a mája 2008 TIS dvakrát upozornila na nebezpečenstvo znefunkčnenia zákona o slobodnom prístupe k informáciám prostredníctvom pozměňujúcich návrhov počas prerokovania jeho novely v NR SR. Napokon poslanci rešpektovali hlas Iniciatívy za dobrý zákon o prístupe k informáciám, ktorej členom je aj TIS a 15. mája 2008 schválili novelu v podobe, ako ju predložil minister spravodlivosti Štefan Harabin.

- V tlačovej správe zo 4. júna 2008 TIS už po tretíkrát zhodnotila mieru transparentnosti trhu verejného obstarávania. Výsledky hodnotenia ukazujú na to, že v roku 2007 došlo k poklesu používania verejnej súťaže, a teda sa zvýšil priestor pre korupciu pri výkone verejného obstarávania vo verejnom sektore.

- Od júna vďaka podpore z Nórskeho finančného mechanizmu, fondov Európskeho hospodárskeho priestoru a štátneho rozpočtu SR pokračuje v dočasne pozastavenej činnosti Právna protikorupčná poradňa TIS.

- V polovici júna sa Emília Sičáková-Beblavá v gréckom Solúne aktívne zúčastnila konferencie zameranej na zvýšenie transparentnosti v administratívnych procesoch. Na konferencii v Ankare, v dňoch 23. – 26. júna prednášala o netransparentnosti pri personálnej politike miestnej samosprávy.

- TIS vydala dve nové publikácie: *Pridaná hodnota transparentnosti* (rozhodovanie o dotáciách obciam na Slovensku), ktorá sa venuje rozhodovaniu o poskytovaní nenávratných finančných transferov (dotácií) z centrálnej vlády obciam a mestám (viac na s. 4) a *Jedenásť štátnych: prípadové štúdie protikorupčných nástrojov na Slovensku mapujúca 11 protikorupčných nástrojov* (viac na s. 5).

výber z TI Newsletter, Berlín, domácej a zahraničnej tlače

EURÓPA

EURÓPSKA ÚNIA:

EUROPOSLANCI NEBUDÚ ZAMESTNÁVAŤ RODINU

Poslanci Európskeho parlamentu väčšinou 477 hlasov proti 149 odobrili návrh, ktorý zakazuje zamestnávať manželky a manželov ako parlamentných asistentov. Ide o prvý z krokov, ktorými by mal europarlament reagovať na nedávne odhalenie rozsiahlych podvodov a mrhania verejnými peniazmi medzi poslancami. Zmena má vstúpiť do platnosti na budúci rok. Slovenskí europoslanci žiadnych príbuzných oficiálne nezamestnávajú. Manžela ako asistenta zamestnáva nezávislá česká poslankyňa Jana Bobošíková, občianskemu demokratovi Petrovi Duchoňovi zasa pomáha jeho žena Vlasta. V Nemecku je podobná prax veľmi zriedkavá; naopak, Taliani, Španieli, ale aj Briti svoje ženy, partnerov a občas aj starších potomkov zamestnávajú bez zdráhania, hoci sa to kritizuje. Hlasovanie nebolo záväzné, zmenu musí potvrdiť vedenie parlamentu. **(SME)**

ÍRSKO: PREMIÉR BERTIE

AHERN ODSŤÚPIL PRE FINANČNÝ ŠKANDÁL

Bertie Ahern opustil 6. mája post írskeho predsedu vlády. Dôvodom bolo odhalenie, že ako minister financií v 90. rokoch 20. storočia mal prijať od súkromnej developerskej spoločnosti sériu úplatkov. Ahern je považovaný za jedného z najväčších írskych štátnikov - nielen vďaka jeho všeobecnej obľúbenosti v krajine, ktorá znamenala bezprecedentný hospodársky rast. Ahern je tiež považovaný za mierotvorcu vďaka jeho príspevku k mierovému procesu v Severnom Írsku. Patril k najdlhšie slúžiacim predsedom vlády v Európe. **(The Telegraph)**

POLSKO: V SEPTEMBRI PRE KORUPČNÝ ŠKANDÁL ODSŤÚPI VÝKONNÝ VÝBOR POLSKEJ FUTBALOVEJ FEDERÁCIE

Veľké vyšetrovanie korupcie v poľskom futbale sa

začalo v roku 2005 v meste Wroclaw. Do kauzy je celkovo zapletených 117 ľudí - od členov futbalovej federácie, rozhodcov cez trénerov a hráčov až po funkcionárov klubov. Podľa vyšetrovateľov bolo do ovplyvňovania výsledkov v najvyššej poľskej futbalovej lige zaangažovaných až 29 klubov. Škandál vrhol tiež na poľskú účasť na majstrovstvách Európy vo Švaj-

čiarsku ako aj na Poľsko ako usporiadateľa majstrovstiev spolu s Ukrajinou v roku 2012. „Chceme zachrániť federáciu a chceme zachrániť poľský futbal“ osvetlil prezident poľskej futbalovej federácie Michał Listkiewicz dôvody abdikácie vedenia poľského futbalu. **(Associated Press)**

FRANCÚZSKO: VYŠETROVATEĽ OBVINIL SPOLOČNOSŤ ALSTOM Z KORUPCIE PRI ZÍSKAVANÍ KONTRAKTOV

Francúzski vyšetrovatelia podozrievajú strojársky gigant Alstom, ktorý sa venuje výstavbe elektrární a rýchlolokov, z podplácania úradníkov a politikov v zahraničí s cieľom získania luk-

ratívnych štátnych zákaziek. Alstom mal zaplatiť v rokoch 1995 - 2003 stovky miliónov dolárov na úplatky v krajinách Ázie a Južnej Ameriky. Podozrenia sa opierajú o zistenia auditorskej firmy KPMG, ktoré odhalila počas auditu jednej malej švajčiarskej banky. Tieto praktiky boli legálne až pokiaľ Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) nezačala

proti nim v roku 1997 kampaň. Francúzsko sa k zákazu pripojilo v júli 2000. Alstom čelil bankrotu v roku 2004, keď ho od neho zachránila francúzska vláda. **(AFP)**

ALBÁNSKO: NOVÝ ZÁKON O FINANCOVANÍ VOLEBNEJ KAMPANE

Pod medzinárodným tlakom sa albánske politické strany spojili a dohodli na novom zákone o financovaní volebnej kampane, ktorý má priniesť väčšiu transparentnosť do tejto oblasti. Zákon je reakciou na zistenia, že počas kampane súkromní donori darovali politickým stranám veľké sumy peňazí na odmeny marketingovým konzultan-

tom, členom volebných tímov alebo rokové koncerty. Zákon je tiež jedna z podmienok NATO na ceste krajiny do aliancie. Zákon okrem iného navrhuje zákaz prijímania darov od firiem, ktoré v posledných štyroch rokoch získali zákazky od verejného sektora. Keď sa zistí, že poslanec porušil počas kampane nové pravidlá, mal by prísť o svoj mandát. Zákon by mal byť albánskeho parlamentu predložený v júli. **(BalkanInsight.com)**

ÁZIA

IZRAEL: IZRAELSKÝ POSLANEC ODSÚDENÝ ZA KORUPCIU

Shlomo Beniziri, 48-ročný izraelský politik, 12-násobný poslanec za vládnucu ultrortodoxnú stranu Shas bol v apríli odsúdený na väzenie v trvaní 18 mesiacov a peňažný trest za niekoľko trestných činov vrátane prijímania úplatkov. Podľa súdu mal Beniziri výmenou za peňažný dar jemu blízkemu Židovskému semináru a za zakúpenie nábytku a klimatizácie vybaviť pre firmu dôležité povolenie na dovoz pracovníkov z cudziny do Izraela. Proces bol posledným z početnej série korupčných škandálov, ktoré postihli v poslednom čase významných izraelských politikov. **(BBC, Angola Press)**

AFRIKA

ZAMBIA: DVAJA AKTIVISTI ZAČALI SVOJ POCHOD PROTI KORUPCII

Cieľom 358 kilometrov dlhého pochodu z mesta Kitwe do hlavného mesta Lusaka je podľa dvoch aktivistov upozornenie na negatívne dôsledky korupcie pre krajinu. Štátna úradníčka Wendy Mwachilenga a umelec Richard Mwanza chcú za deň prejsť 24 kilometrov a celú trasu tak zdolať za 15 dní. Počas cesty chcú diskutovať s ľuďmi o negatívnych vplyvoch korupcie na ekonomiku a spoločnosť v tejto africkej krajine. **(Times of Zambia)**

TIS MONITOROVALA RADNIČNÉ PERIODIKÁ

Periodiká vydávané územnými samosprávami predstavujú významný segment tlačенých periodík v SR. Médiá financované z verejných zdrojov sú na centrálnej úrovni zákonom definované ako verejnoprávne, posuny od ideálu verejnoprávnosti sú veľmi citlivou politickou otázkou a sú verejne dis-

kutované. Naopak, verejnosť nie je dostatočne citlivá aj na obsah tzv. radničných novín; podľa výskumu verejnej mienky, ktorý pre TIS v novembri 2007 realizovala agentúra FOCUS, až štvrtina opýtaných si myslí, že radničné noviny sú propagandou vedenia obce alebo mesta.

Čo sme sledovali

Ako to teda naozaj je? Ako radničné noviny na Slovensku vyzerajú? Akými pravidlami sa riadi ich vydávanie? Monitoring, ktorý sme v TIS uskutočnili, má ambíciu na tieto otázky odpovedať. V monitoringu sme si všimli vonkajšiu stránku novín (periodicita radničných novín, náklad, formát a počet strán periodika), zabezpečenie vydávania periodika (kto radničné noviny vydáva a ak sú vydávané externe, ako bol externý dodávateľ vybraný a ročné náklady na vydávanie periodika), personálne zabezpečenie vydávania periodika (spôsob voľby a zloženie redakčnej rady a redakcie) a obsah novín (koľko priestoru je v nich venovaných úradným informáciám, koľko informáciám o činnosti vedenia mesta a opozície, koľko miesta zaberá v novinách inzercia a iné informácie ako sú kultúra, šport atď.).

Predmet analýzy tvorilo 30 tlačенých periodík, ktoré vydávajú obce, mestá a mestské časti. Každý titul zastupovalo vydanie z júna 2007 resp. čísla pred letnými prázdninami. Cieľom bola snaha o objektivizáciu výsledku, keďže jún je čas, keď obsah novín nie

je ovplyvnený dovolenkovým obdobím ani inými sviatkami. Jún 2007 zároveň zaručoval dostatočný odstup od komunálnych volieb konaných v decembri 2006.

Periodicita radničných novín (ďalej RN) je závislá od veľkosti obce – čím väčšia obec, tým vyššia periodicita. Väčšie mestá vydávajú RN minimálne raz za mesiac, RN vydávané menšími mestami a obcami majú nižšiu periodicitu. Najobľúbenejším formátom RN je formát A4; obce a mestá bez rozdielu veľkosti chcú vydávať svoje noviny na veľkom priestore, o čom svedčí počet strán RN.

RN sú vo väčšine prípadov vydávané priamo obecnými alebo mestskými úradmi, prípadne v spolupráci s obcami zriadenými príspevkovými organizáciami. V dvoch prípadoch sú RN vydávané v spolupráci obce a nejakej záujmovej kultúrnej inštitúcie. Len v dvoch prípadoch bolo vydávanie RN zabezpečené externe – raz obchodnou spoločnosťou so 100-percentným podielom mesta (Zvolen) a v jednom prípade obsah RN zabezpečuje miestny odbor Matice slovenskej (Zvolenská Slatina). Z dôvodu interného zabezpečenia vydávania

RN majú problém vykázat skutočné výdavky na vydávanie RN. Poskytnuté údaje väčšinou zahŕňajú len náklady na zabezpečenie prác v externom prostredí (grafická úprava, tlač, distribúcia) a nezohľadňujú náklady na spracovanie

obsahu RN (mzdy redaktorov, režijné náklady). Obce teda nevedia, koľko ich vydávanie RN skutočne stojí.

Starostovské noviny

RN sú politicky veľmi citlivé. Svedčí o tom zloženie redakčných rád ako aj spôsob ich menovania. Vo väčšine prípadov je redakčná rada pri absencii všeobecných pravidiel menovaná v obecnom zastupiteľstve, prípadne ju menuje priamo starosta. Starosta resp. jeho

zástupca si ponecháva vplyv na vydávanie RN aj prostredníctvom svojho členstva v redakčnej rade alebo priamo v redakcii ako výkonnom orgáne RN. V mnohých prípadoch je starosta dokonca šéfredaktorom RN. Niekde tvorí redakčnú radu príslušná komisia obecného zastupiteľstva (pre kultúru, šport, médiá a pod.). V menších obciach sa na vydávaní RN podieľajú aj občania a zástupcovia iných organizácií (napr. miestnej školy). Práca v redakcii je vo väčšine prípadov profesionalizovaná – zabezpečujú ju zamestnanci obce alebo mesta. V RN nezaznieva hlas opozície – väčšinu priestoru v RN predstavujú iné informácie (informácie o kultúre, športe, histórii atď.) nasledované úradnými informáciami a informáciami o činnosti vedenia mesta. Skutočnosť, že opozícia nedostáva v RN nijaký priestor, niektoré obce zdôvodňujú cielenou apolitickosťou RN. Potom však vyvstáva otázka, aký je cieľ RN. Či poskytovať informácie o športových a kultúrnych aktivitách v obci alebo vytvoriť priestor na verejnú diskusiu o aktuálnych problémoch v obci a pomôcť tak hľadaniu ich optimálnych riešení.

O tom, že v prípade radničných novín nie je niečo s kostolným poriadkom, svedčí aj rozhodnutie Tlačovej rady z 28. mája 2008, ktorá za porušenie novinárskej etiky sankcionovala radničné noviny v Banskej Bystrici a Liptovskom Mikuláši.

Ivan Rončák

programový koordinátor TIS

PRIDANÁ HODNOTA TRANSPARENTNOSTI

Taký je názov najnovšej publikácie TIS, ktorá sa venuje rozhodovaniu o poskytovaní nenávratných finančných transferov (dotácií) z centrálnej vlády obciam a mestám. Dotácie predstavujú

dôležitý dodatočný príjem pre mestá a obce, na základe ktorého môžu zlepšovať životnú úroveň, zabezpečovať viac a/alebo kvalitnejšie verejné služby pre ich obyvateľov.

Obce sa prirodzene zaujímajú o možné zdroje a zapájajú sa do súťaží o ich získanie. Ročne totiž ide o sumu približne 10 miliárd korún a viac ako 30 programov, cez ktoré sa môžu uchádzať o získanie podpory. Ako každé prerozdelenie verejných zdrojov, aj rozhodovanie o pridelení dotácií obciam by malo byť založené na transparentnosti, nestrannosti, rovnosti šancí a súťažení. Slovenská prax však býva často iná.

Kto a čo

Na výskume a spracovaní výsledkov vo forme publikácie pracovalo viacero výskumníkov (Emília Sičáková-Beblavá, Maroš Babitz, Viliam Pätoprstý, Tomáš Jaco a Ivana Griačová). Publikácia je rozdelená do ôsmich častí. V prvej definujeme predmet skúmania – dotácie – a pokúšame sa o ich klasifikáciu. Zároveň poukazujeme na ekonomické aspekty poskytovania dotácií obciam ako aj na potenciál pre stranický klientelizmus. Ďalšia časť sa venuje pohľadu na to, aké množstvo a aké typy dotácií sa rozdeľujú z centrálnej úrovne správy vecí verejných obciam na Slovensku. V tretej časti v krátkosti poukazujeme na medzinárodný kontext poskytovania dotácií. Ďalšie časti už nie sú popisné, ale venujú sa hodnoteniu poskytovania dotácií

z viacerých uhlov – vo štvrtej časti hodnotíme kvalitu informovania o dotáciách zo štátneho rozpočtu, v ďalšej hodnotíme kvalitu informovania o rozhodovaní o dotáciách na jednotlivých inštitúciách centrálnej moci na Slovensku. Na mieru verejnej kontrolovateľnosti pridelovania dotácií sa pozeráme v časti šesť a na sklon k stranickému klientelizmu poukazujeme v časti sedem. V predposlednej časti ponúkame 17 konkrétnych odporúčaní, ako by mohlo vyzeráť transparentné rozhodovanie o pridelovaní dotácií.

V rámci výskumu rozhodovania o dotáciách sme sledovali niekoľko parametrov – procesných a výstupových. V rámci procesu to bola transparentnosť, teda aktívne poskytovanie informácií o procese a udeľovaní dotácií jednotlivými ministerstvami na ich internetových stránkach a verejná kontrolovateľnosť rozhodovania o pridelení dotácií. Zároveň sme sa pozreli na výsledky rozhodnutia jednotlivých decízorov na centrálnej úrovni a skúmali sme možnosť politického klientelizmu cez indexy patronáže.

Naše zistenia

Výsledky výskumu TIS poukazujú na nasledovné:

- Žiadne ministerstvo nezís-

kalo maximálne možné hodnotenie v rámci hodnotenia aktívneho zverejňovania informácií o rozhodovaní o dotáciách. Najlepšie (známkou 2) sme hodnotili Ministerstvo kultúry SR, známkou dva mínus získalo Ministerstvo školstva SR.

- Najmenej informácií o dotáciách pridelovaných obciam sme zaznamenali na Úrade vlády SR, ktorý sme tak hodnotili známkou 4 mínus, pričom pri troch z piatich programov Úradu vlády SR sme zaznamenali sklon k politickému klientelizmu.

- Verejná kontrolovateľnosť rozhodovania o pridelovaní dotácií obciam bola najvyššia (7 z 8 možných bodov) pri programoch z eurofondov (Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR), ktorých pravidiel sú sčasti definované Európskou komisiou. Pri rozhodovaní o daných programoch sme neidentifikovali sklon k stranickému klientelizmu. Zaujímavé však je, že pri programoch rozde-

vaných zo štátneho rozpočtu to isté ministerstvo takú verejnú kontrolovateľnosť nezabezpečilo a z výsledkov rozhodovania je jasný sklon k stranickému klientelizmu.

- Najnižšiu verejnú kontrolovateľnosť (2 z 8 bodov) sme zistili pri programoch Ministerstva financií SR, kde je zároveň nízka miera informovania o rozhodovaní (4 z 5 bodov) a aj sklon k stranickému klientelizmu.

- Zaujímavosťou je aj to, že grantové schémy s presnejšími pravidlami v porovnaní s poskytovaním dotácií, kde sú pravidlá menej jasné, nevykazovali sklon k stranickému klientelizmu.

- Väčšina prostriedkov určených na pomoc obciam na Slovensku bola podľa našich zistení s vysokou pravdepodobnosťou ovplyvnená stranickou príslušnosťou predstaviteľov vlády SR a starostov obcí.

Ak by sme mali závery výskumu zhrnúť v jednej vete, tak je možné konštatovať, že transparentnosť rozhodovania o pridelovaní dotácií má význam a vplýva na to, do akej miery je rozhodovanie ovplyvnené stranickým klientelizmom a nie nevyhnutne kvalitou projektu. ◆

Emília Sičáková-Beblavá

prezidentka TIS

Publikáciu Emília Sičáková-Beblavá – Jan Pavel (eds.) (2008): *Pridaná hodnota transparentnosti (rozhodovanie o dotáciách obciam na Slovensku)*. Bratislava: TIS možno nájsť na internetovej stránke www.transparency.sk.

TRANSPARENTNOSŤ NA KONFERENCII NISPAcee

Pred slovenskou verejnou správou stoja dve najväčšie výzvy: dostať sa v kvalite z úrovne priemeru k špičke a vysporiadať sa súčasne s fragmentovanou verejnou správou na samosprávnej

úrovni a samosprávnou korupciou – povedala v úvodnej prezentácii plenárneho zasadnutia výročnej konferencie NISPAcee prezidentka TIS Emília Sičáková-Beblavá.

Na 16. výročnej konferencii NISPAcee sa v pracovnej skupine Public Sector Transparency pri jednom stole stretli (zľava doprava) výkonný riaditeľ TI Česká republika David Ondračka, prezidentka TI Slovensko Emília Sičáková-Beblavá, Ana Vasilache z Partners for Democratic Change Rumunsko a Ronald MacLean-Abaroa zo Svetovej banky.

Autor: archív TIS

16. výročná konferencia Sieť inštitúcií a škôl verejnej správy v strednej a východnej Európe (NISPAcee) sa uskutočnila v Bratislave v dňoch 15. – 17. mája 2008. Zúčastnili sa jej dve stovky expertov z oblasti verejnej politiky a verejnej správy predovšetkým z krajín strednej a východnej Európy. Výročná konferencia je príležitosť na stretnutie sa zástupcov inštitúcií pôsobiacich v oblasti verejnej politiky a verejnej správy, prezentáciu ich práce, ako aj najnovších poznatkov z týchto oblastí. Účastníci si mohli vybrať zo siedmich pracovných skupín. Ústav verejnej politiky (ÚVP) FSEV UK v spolupráci s TIS odborne zabezpečovali skupinu Public Sector Transparency. Medzi prezentujúcimi boli aj jednotliví členovia ÚVP, ktorí prezentovali závery svojich prípadových štúdií fungovania protikorupčných nástrojov: verejné pripomien-

kové konanie na centrálnej úrovni (L. Malíková), verejné pripomienkové konanie na úrovni miestnej samosprávy (A. Suchalová), zákon o slobodnom prístupe k informáciám (E. Láštic), internetové stránky obcí a miest (I. Rončák), výročné správy organizácií verejného sektora (J. Mišina), pravidlá aktívnej politiky trhu práce (M. Beblavý), projekt „súdny manažment“ (K. Staroňová) a financovanie politických strán (E. Sičáková-Beblavá).

Hlavným diskutujúcim pracovnej skupiny Public Sector Transparency bol Ronald MacLean-Abaroa, zástupca Svetovej banky vo Washingtone, bolívijský politik, protikorupčný teoretik aj realizátor protikorupčných reforiem. Práve spojením akademického aj praktického pohľadu na protikorupčné nástroje a stratégie poskytol disku-

tujúcim MacLean-Abaroa potrebnú spätnú väzbu na ich prácu. Spolu s Anou Vasilache z rumunskej

národnej časti medzinárodnej organizácie Partners for Democratic Change (PDC) hovorili o prístupe boja proti samosprávnej korupcii inšpirovanom práve aktivitami Ronalda MacLeana ako starostu bolívijského hlavného mesta La Paz v 90. rokoch 20. storočia.

Program Ronalda MacLeana sa začal už v predvečer konferencie NISPAcee, a to diskusiou na pôde Transparency International Slovensku. So spoluzakladateľom medzinárodnej Transparency International prišli diskutovať dve desiatky zástupcov miestnych samospráv, verejného sektora (podpredsedníčka NKÚ Z. Dobríková, zástupkyňa Vevvyslanectva USA v SR), akademickej obce aj mimovládnych organizácií zo Slovenska a Poľska.

Ivan Rončák

programový koordinátor TIS

Jedenásť statočných: prípadové štúdie protikorupčných nástrojov na Slovensku

Výskumný tím TIS a Ústavu verejnej politiky FSEV UK identifikoval spolu 42 protikorupčných opatrení, ktoré boli prijaté a v praxi implementované počas uplynulých 10 rokov. Publikácia z dielne TIS a ÚVP prináša podrobnejší pohľad na 11 z nich. Jednotlivé prípadové štúdie majú rovnakú štruktúru a ich hlavným cieľom je preskúmať konkrétny vplyv prijatého opatrenia na rozsah korupcie v príslušnej oblasti, ako aj politickú ekonomiu jeho presadzovania.

Publikácia sa skladá zo štyroch kapitol. Prvá obsahuje klasifikáciu protikorupčných nástrojov doplnenú o príklady zo slovenskej praxe. Ďalšie tri kapitoly sa podrobne venujú jedenástim prípadovým štúdiám, podľa toho, do akej kategórie protikorupčných opatrení spadajú – informačné protikorupčné nástroje, ekonomické protikorupčné nástroje a administratívne protikorupčné nástroje.

Publikáciu **Sičáková-Beblavá, E. – Beblavý, M. (eds.) (2008): Jedenásť statočných: prípadové štúdie protikorupčných nástrojov na Slovensku. Bratislava: TIS - ÚVP FSEV UK** môžete nájsť na voľné stiahnutie v elektronickej podobe na internetových stránkach oboch inštitúcií.

(ir, esb)

PROTIKORUPČNÁ STRATÉGIA SAMOSPRÁVY

Vo vydaní Pod lupou 4/2007 sme Vás informovali o záveroch zaujímavého seminára, ktorý sa uskutočnil v Macedónsku v októbri minulého roku pod vedením štvornásobného primátora bolívijského hlavného mesta La Paz, Ronalda MacLeana-Abarou. Seminár sa venoval budovaniu komplexných samosprávnych protikorupčných stratégií, ktoré pokrývajú všetky najcitlivejšie oblasti komunálneho

života a nie sú teda len čiastkovými opatreniami v jednotlivých sektoroch. Ronald MacLean so svojim tímom vyvinul a implementoval v meste La Paz špeciálnu protikorupčnú reformu, ktorá priniesla stabilizáciu verejných financií, väčšiu transparentnosť mestského úradu a tým aj vyššiu blahobyť pre obyvateľov tohto dvojmiliónového juhoamerického mesta.

Protikorupčná stratégia TIS

Vychádzajúc z odporúčaní lapazského exprimátora a zároveň v nadväznosti na dlhoročné fungovanie Samosprávneho programu TIS vlastnú protikorupčnú stratégiu samospráv pripravila v roku 2008 aj naša organizácia. Protikorupčná stratégia samosprávy TIS (PSS TIS) je určená najmä stredne veľkým a veľkým slovenským mestám. Nadväzuje na projekt TIS z roku 2004 „Transparentná miestna samospráva“ a má dve časti – povinnú a osobitnú. Predmetom „povinné“ časti je analýza: 1. prístupu verejnosti k informáciám, 2. úpravy konfliktu záujmov kľúčových aktérov, 3. verejného obstarávania tovarov, prác a služieb a spôsobov zabezpečovania verejných služieb, 4. správy verejného majetku, 5. personálnej politiky magistrátov a 6. etických kódexov. Osobitná časť je potom šitá na mieru tej-ktorej samosprávy a podľa jej potrieb rozpracúva napr. dotačnú (grantovú) politiku samosprávy, systém sociálnych služieb, fungovanie stavebného úradu, pôsobenie obecných (mestských) firiem a pod.

Fázovanie stratégie

Vypracovanie PSS TIS trvá približne pol roka. Prebieha v troch základných fázach: I. audit vybraných politík samosprávy, II. príprava zmien vo vybraných politikách a III. zavádzanie zmien.

Hlavným cieľom prvej fázy je zistiť stav riešenia politík v citlivých oblastiach, teda „diagnóza“ existujúceho stavu. Audit sa vykonáva analýzou primárnych zdrojov (opatrení, politík, všeobecne záväzných nariadení a interných právnych aktov), dotazníkovou metódou, štruktúrovanými rozhovormi so samosprávnymi aktérmi, konzultáciami s nezávislými externými spolupracovníkmi pôsobiacimi v danej samospráve a mediálnym monitoringom. Predmetom auditu sú najčastejšie predaj hnutelného a nehnuteľného majetku, prenájom hnutelného a nehnuteľného majetku, obsadzovanie voľných miest a postov v rámci obecného (mestského) úradu a v rámci organizácií v zriaďovacej pôsobnosti samosprávy, účasť verejnosti na rozhodovaní, interné smernice upravujúce poskytovanie informácií, konflikty záujmov volených predstaviteľov mesta, zamestnancov mes-

ta a pracovníkov v organizáciách mesta, politika vydávania samosprávnych (tlačných) periodik, transparentné územné plánovanie a politika stavebného úradu, dotačná politika mesta, verejné obstarávanie vrátane politiky verejno-súkromných partnerstiev (projekty PPP), pridelovanie bytov, pridelovanie miest v sociálnych zariadeniach, ktorých zriaďovateľom je samospráva, pravidlá transparentného rozpočtovania a s tým súvisiace informovanie verejnosti. Dôležitou súčasťou auditu je aj diskusný seminár s relevantnými aktérmi v samospráve (zamestnancami mestského úradu, politikmi, miestnymi novinármi, občianskymi aktivistami), ktorí pomáhajú pri diagnóze korupcie a návrhu možných riešení na jej elimináciu. Na základe výstupov z prvej fázy PSS TIS sa stanovujú konkrétne úlohy spojené s prípravou politík pre vybrané

oblasti samosprávy. Čiže tzv. „terapia“. Ide napr. o návrhy všeobecne záväzných nariadení či interných smerníc, zmenu a doplnenie existujúcich právnych aktov, zmenu praxe a pod. TIS teda na konci druhej fázy odovzdáva samospráve komplexný protikorupčný balíček, pozostávajúci z návrhu opatrení legislatívnej a organizačnej povahy.

Finále

V poslednej, tretej fáze sa PSS zavádza do praxe. Toto nezriedka obnáša potrebu politickej dohody v rámci orgánov obce, do ktorých TIS, prirodzene, nevstupuje. Po prijatí balíčka, resp. jeho časti príslušnými samosprávnymi orgánmi sa proces tvorby PSS končí špeciálnymi tréningmi vybraných zamestnancov a politických predstaviteľov mesta a samozrejme, zavádzaním jednotlivých protikorupčných opatrení. Vzhľadom na časovú a kapacitnú náročnosť tohto projektu, sa na realizáciu PSS TIS vyžaduje čiastočná finančná spoluúčasť samosprávy. Pozitívne výsledky stratégie však zabezpečia návratnosť investovaných prostriedkov, a to tak v podobe úspor na verejných výdavkoch ako aj posilnením dôvery obyvateľov voči vedeniu samosprávy.

◆ **Vladimír Pirošík**

advokát, spolupracovník TIS

Ozdravte svoju organizáciu!

Protikorupčná stratégia samosprávy TIS je čiastočne inšpirovaná príručkou Ozdravte svoju organizáciu (Praktická príručka na liečenie a prevenciu korupcie v miestnej samospráve a komunite). Príručka je výsledkom iniciatívy Partners Foundation for Local Development (FPDL) s podporou Local Government Initiative Program (LGI) Nadácie otvorenej spoločnosti a UN HABITAT (Agentúra OSN pre ľudské sídla). Príručka prináša popis jednotlivých krokov ako identifikovať korupciu v miestnej samospráve

a nájsť systémové pravidlá na jej elimináciu. Proces je od začiatku postavený ako interaktívny so zapojením všetkých relevantných aktérov v samospráve (zamestnanci, politici, miestni novinári, občianski lídri a pod.). Druhý diel obsahuje 39 cvičení, ktoré majú pomôcť celý proces uľahčiť. TIS v súčasnosti s finančnou podporou Veľvyslanectva Spojených štátov amerických v SR pripravuje vydanie príručky v slovenskom jazyku.

(ir)

ALESINA & GIAVAZZI: THE FUTURE OF EUROPE

Hrozí Európe v skorej budúcnosti úpadok? Podľa dvoch známych ekonómov európskeho pôvodu je takýto scenár viac než pravdepodobný. Európu podľa nich nečaká chudoba, upozorňujú však, že

krajiny ako Francúzsko a Nemecko sa stanú irelevantnými členmi medzinárodnej komunity s výrazne obmedzeným vplyvom, ak sa neodhodajú k viacerým reformám.

Jedným s hlavných problémov je školstvo. Krajiny, ktoré sú ďaleko od „technologicko-technologickej hranice“ môžu pomerne jednoducho imitovať cudzie nálezy, ale pre rozvinuté krajiny v Európe je jedinou cestou k pokroku inovácia. Keďže väčšina univerzít je financovaná zo štátnych prostriedkov, platy sú stanovené zákonom a pracovníci sú odmeňovaní skôr podľa platových tabuliek než podľa zásluh. Motivácia vyniknúť je teda výrazne redukovaná. Autori podrobne opisujú praktiky školských manažérov, ktorí musia tolerovať slabé výkony a vedec-ké výsledky učiteľov, pretože nemajú možnosť motivovať podriadených bonusmi alebo vyšším platom.

Európske školy: známosti a korupcia miesto kvality

Štát má v EÚ prakticky monopol na vzdelávanie a v krajinách ako Taliansko majú výskumníci zaručenú definitívu, len čo vstúpia na akademickú pôdu. Podľa autorov univerzitné rady, ktoré menujú profesorov, nie sú vôbec nezávislé a v praxi často k titulu namiesto kvalifikácie pomáhajú známosti, ak nie priamo úplatky. Takýto systém pomáha rozmachu korupcie, ktorá má negatívny dopad nielen na školský sektor, ale aj na celú spoločnosť, pre ktorú je kvalitný výskum dôležitý.

Preto kritici európskeho školstva navrhujú, aby do systému bola zavedená súťaživosť a aby produktivita vedeckých pracovníkov bola hodnotená v pravidelných intervaloch a čo najobjektívnejšie.

Veľkým európskym problémom je podľa autorov aj dotovanie takzvaných „národných šampiónov“. Sú to firmy, na ktoré je národ hrdý a tak sú podporované vládou bez ohľadu na to, že krajina by často prosperovala viac, keby prispôsobila produkciu novodobým trendom. Efektivita sa však nedá kúpiť pomocou dotácií. Príkladom je poskytovanie enormných grantov spoločnosti Alstom vo Francúzsku – napriek miliardovým stratám (v eurách), pretože zatvorí bankrotujúce pobočky by bolo jednoducho politicky nemožné. Netransparentnosť dotácií vytvára priestor pre korupciu a mrhanie verejných zdrojov.

Ako pozitívny protipríklad je uvedená firma IBM, ktorá v sedemdesiatych rokoch urýchlila vývoj osobného počítača, pretože sa cítila ohrozená svojim konkurentom Apple. Uvedenie počítačov na trh trvalo krátko vďaka tomu, že firma Apple nemusela naplniť vrecká úradníkom, aby jej bol udelený voľný vstup na technologický trh a vláda nedotovala IBM.

Niektorí politici sú podľa autorov doslova v zajatí monopolov, ktoré by mali byť oficiál-

ne práve nimi regulované. Za laxnú stráž nad činnosťou monopolov dostávajú úradníci úplatky v rôznych podobách: napríklad sľuby lukratívnych pozícií po konci ich funkčného obdobia. Autori argumentujú, že Európa súrne potrebuje nezávislé regulačné orgány. Pozitívnym vzorom je napríklad Európska centrálna banka, ktorej úspech je priamo spätý s jej nezávislosťou.

Škodlivé regulácie

S nadmernou reguláciou sú spojené aj problémy na pracovnom trhu. Kvôli politicky vplyvným skupinám (napríklad niektorým odborom) existujú v mnohých krajinách EÚ pevné bariéry proti prepúšťaniu (najmä vysoké náklady pre zamestnávateľa pri prepustení zamestnanca). Niektoré vplyvné skupiny, napríklad štátni zamestnanci vo Francúzsku, nechcú stratiť svoje

privilegiá na úkor ostatných skupín v spoločnosti a nútia politikov chrániť ich pracovné pozície. Aj keď zamestnávateľia dodržiavajú zákonník práce, francúzski sudcovia často neuznávajú dôvody na prepustenie a jednoducho anulujú rozhodnutie zamestnávateľa. Nezaujatosť súdov nie je teda úplne nespochybniteľná. Kniha je naplnená podnetnými príkladmi, ktoré svedčia o potrebe reforiem v rámci EÚ. Jediná vecná výčitka je fakt, že jeden z autorov v minulosti písal (vo svojej predošlej knihe *Fighting Poverty in the U.S. and Europe*, ktorú napísal Alberto Alesina s Edwardom Glaeserom), že sociálna mobilita je v Amerike a Európe na porovnateľnej úrovni, hoci najmä Američania veria, že pomocou práce je všetko možné. Ak je teda práca v Európe cenená natoľko ako v USA, autori sa mohli venovať aj dôsledkom možného predbehnutia Ameriky v jej hlavnom lákadle – v príležitostiach na vlastné uplatnenie.

Hoci je poučná a miestami fascinujúca, táto kniha je o „starých krajinách“ Európskej únie, a tak je ťažké posúdiť, či ukazuje budúcu tvár Slovenska o 10 alebo 20 rokov. Krajiny ako Nemecko či Taliansko sú odlišné nielen kultúrne, ale aj inštitucionálne a politicky. Samozrejme, aj Slovensko by profitovalo z transparentnejších vzťahov vo vysokom školstve a z nezávislých regulačných inštitúcií. A v prípade, ak by sa Európska komisia v budúcnosti zasadzovala o viac legislatívnej harmonizácie, kniha by určite poskytla aj iné cenné rady slovenskej verejnosti. ◆

Ján Žilinský

študent na Harvard University

Emil Kočiš, podpredseda Najvyššieho kontrolného úradu SR: „Samosprávy nás žiadajú o rady“

Novelou ústavy boli s platnosťou od 1. januára 2006 právomoci Najvyššieho kontrolného úradu rozšírené aj na kontrolu samosprávy.

Pán podpredseda, čo konkrétne to znamenalo pre Váš úrad?

– Prakticky to znamenalo rozšírenie našej pôsobnosti celkovo o viac ako 7 tisíc nových subjektov. Takmer okamžite sme prijali potrebné systémové, metodické a organizačné opatrenia, vyškolili a pripravili sme kontrolórov pre výkon kontroly v samospráve a realizovali sme výberové konania na nových kontrolórov. Samozrejme, kontinuálne sme realizovali kontrolnú činnosť v samospráve, komunikovali sme s Generálnou prokuratúrou, Daňovým riaditeľstvom, Združením miest a obcí Slovenska, ale aj so Združením hlavných kontrolórov a hlavných kontrolórov VÚC.

Určite nie je možné skontrolovať naraz 3 tisíc samospráv. Akým spôsobom zostavujete plán svojich kontrol? Vyberáte si konkrétne samosprávy alebo skôr problémové oblasti? Aký podiel v rámci kontrol NKÚ tvoria kontroly v samospráve?

– Skontrolovať 3 tisíc samospráv každý rok ani nie je našim cieľom. Systém našej práce je daný „Stratégiou na realizáciu kontrolnej činnosti v samospráve“, ktorej realizáciou bude zabezpečený potrebný rozsah, počet, periodicita a typy kontrol pre získanie dostatočného obrazu o stave dodržiavania zákonnosti, hospodárnosti, účinnosti a efektívnosti pri nakladaní verejnými zdrojmi v samospráve. Na základe tejto stratégie bol vypracovaný aj plán kontrolnej činnosti pre rok 2008. V samosprávach realizujeme 2 typy kontrol: tematické kontroly

(50 - 60 percent kontrolárskej kapacity), ktoré reflektujú strategické ciele úradu, rizikovosť určitých oblastí, prierezové činnosti, ale aj prijaté podnety od kompetentných orgánov a inštitúcií, prípadne dohody s inými národnými kontrolnými inštitúciami. Druhým typom sú kontroly samosprávnych úradov, ktoré majú pevne stanovenú periodicitu podľa veľkosti a dôležitosti subjektu a zaberajú cca 30 - 40 percent našej kapacity.

Etický kódex kontrolóra NKÚ dáva veľký dôraz na politickú nezávislosť kontrolórov ako aj celej inštitúcie. Ako sa bránite snabám o politické ovplyvňovanie vašej činnosti?

– Musíme rozlišovať dve roviny: inštitucionálna nezávislosť je garantovaná v prvom rade Ústavou SR a zákonom NR SR č. 39/1993 Zb. o NKÚ. Osobná nezávislosť je nezávislosť kontrolórov s príslušnou kvalifikáciou, zručnosťami a kompetenciami, schopnými efektívne realizovať ich povinnosti a rozvíjať svoju profesionalitu v rámci ich kontrolárskej kariéry, samozrejme taktiež v súlade s príslušnými zákonmi.

Proces prípravy plánu kontrol na príslušný rok a 3-ročné obdobie je pomerne náročná činnosť. Príprava nového plánu pre nasledujúci rok začína už po schválení plánu pre prebiehajúci rok. Je to vlastne pravidelná kontinuálna činnosť podľa presných pravidiel, čím sa minimalizuje vonkajšie ovplyvňovanie pri zostavovaní nášho plánu kontrolnej činnosti.

Aké najčastejšie nedostatky vyčítajú vaši kontrolóri samosprávam? Ide o zámerné prebrešky alebo skôr chyby vyplývajúce z nedostatočnej znalosti zákonov?

– Z výsledkov kontrolnej činnosti NKÚ SR v samospráve v rokoch 2006 a 2007 sa dá sumarizovať, že najväčšie nedostatky sú v neúčinnom systéme vnútornej kontroly, nehospodárnom nakladaní s majetkom, neplnení príjmov v rámci rozpočtu a nedodržiavaní rozpočtových pravidiel, čoho dôsledkom bolo porušovanie finančnej disciplíny, ako aj vo verejnom obstarávaní tovarov, prác a služieb. Počet prijatých opatrení na odstránenie kontrolou zistených nedostatkov (v r. 2006 to bolo 560 opatrení, v r. 2007 až 1391) a náprava nezákonného stavu je asi najlepším argumentom na opodstatnenosť kontroly samosprávy NKÚ SR. Na druhej strane je ale potrebné konštatovať, že zo strany samosprávy je veľký záujem, aby nedostatky nevznikali, a ak sú, tak aby boli čo najrýchlejšie odstránené. Mnohí starostovia, primátori, ale aj poslanci zastupiteľstiev a hlavní kontrolóri sa na nás obracajú so žiadosťou o radu.

Môžu sa na NKÚ obracať s podnetmi aj občania? Ako naložíte s ich podnetmi?

Akých oblastí sa najčastejšie podnety od občanov týkajú?

– Samozrejme, aj občania majú takúto možnosť. Podnety, v ktorých NKÚ SR nemá danú pôsobnosť, odstupujeme príslušným inštitúciám na ďalšie konanie. Podania, ktoré sú v pôsobnosti úradu, využívame v rámci svojej činnosti, pričom zväčša obecné poznatky slúžia ako podklad pri tvorbe ročných plánov kontrolnej činnosti. V podaniach smerujúcich do oblastí územnej samosprávy sťažovatelia najčastejšie poukazujú na nehospodárne nakladanie s finančnými prostriedkami a majetkom obcí, ku ktorému dochádzalo predovšet-

kým pri predaji obecného majetku blízkym osobám starostovi resp. poslancom bez verejnej súťaže. V podnetoch bolo tiež upozorňované na prepojenie starostu a hlavného kontrolóra, čím bol nepriamo spochybnený kontrolný systém v týchto orgánoch samosprávy. Niektoré podania hlavných kontrolórov a poslancov mali charakter dopytov smerujúcich k riešeniu problémov, ku ktorým NKÚ SR poskytol potrebné informácie na ich možné riešenie.

Od r. 1994 ste tri volebné obdobia boli komunálnym poslancom v meste Košice, jedno obdobie ste si vyskúšali aj kožu regionálneho poslanca v košickom krajskom parlamente. Samosprávu teda poznáte dôverne aj zvnútra. Aké najväčšie prekážky musia podľa Vášho názoru slovenské samosprávy zdoлаť na ich ceste k väčšej transparentnosti?

– Aby som Vás doplnil, začiatkom 90. rokov som tiež pracoval vo výkonnej zložke samosprávy ako prednosta miestneho úradu. Z vlastnej skúsenosti tak viem, že samospráva prešla od svojich začiatkov radikálnym vývojom skoro vo všetkých možných oblastiach, a dá sa povedať, že vo svojich „skúškach“ zväčša obstála. Samozrejme, ako každá iná činnosť, aj samospráva je závislá od „ľudského faktora“, jeho schopností, profesionality, ale tiež morálky a toto je takmer nekončiaci sa proces. V týchto oblastiach je vždy čo zlepšovať, lebo samospráva je najbližšie k ľuďom po celý život a aj preto má najdôležitejšiu úlohu zo všetkých zložiek verejnej správy. ◆

Za rozhovor ďakuje Ivan Rončák